

POSTANOWIENIE

Dnia 4 kwietnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Barbara Skoczowska

w sprawie z zażalenia Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych na postanowienie Sądu Dyscyplinarnego przy Sądzie Apelacyjnym w Poznaniu z dnia 15 czerwca 2020 r., sygn. ASD 4/2019 o umorzeniu postępowania dyscyplinarnego przeciwko obwinionej sędzi Sądu Rejonowego w Ł. **D. Ł.**, po rozpoznaniu w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej na posiedzeniu w dniu 4 kwietnia 2023 r., wniosku obrońcy obwinionej o wyłączenie SSN Marka Siwka i SSN Tomasza Demendeckiego oraz ławnika SN Marka Totlebena od udziału w sprawie o sygn. II ZOW 38/22,

postanowił:

- 1. uwzględnić wniosek i na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 42 § 1 k.p.k. oraz art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka wyłączyć sędziów Sądu Najwyższego: Marka Siwka i Tomasza Demendeckiego od udziału w rozpoznaniu sprawy o sygn. akt II ZOW 38/22;**
- 2. pozostawić bez rozpoznania wniosek o wyłączenie ławnika SN Marka Totlebena od udziału w rozpoznaniu sprawy o sygn. akt II ZOW 38/22.**

UZASADNIENIE

Do Sądu Najwyższego w dniu 27 lipca 2020 r. wpłynęło zażalenie Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych na postanowienie Sądu Dyscyplinarnego przy Sądzie Apelacyjnym w Poznaniu z dnia 15 czerwca 2020 r.,

sygn. ASD 4/2019 o umorzeniu postępowania dyscyplinarnego przeciwko obwinionej sędzi Sądu Rejonowego w Ł. D. Ł.. Sprawa ta, początkowo została przydzielona sędziemu Adamowi Tomczyńskiemu z Izby Dyscyplinarnej, a po jej likwidacji i utworzeniu Izby Odpowiedzialności Zawodowej, jako sędzia sprawozdawca został wyznaczony SSN Marek Siwek, sprawie nadano sygn. II ZOW 38/22. Zarządzeniem z dnia 18 października 2022 r. o wyznaczeniu terminu posiedzenia na 31 stycznia 2023 r. do składu orzekającego został wyznaczony również SSN Tomasz Demendecki oraz ławnik SN Marek Totleben. W dniu 7 listopada 2022 r. do Sądu Najwyższego wpłynął wniosek obrońcy obwinionej sędzi, adw. B.T., o wyłączenie na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. art. 44 k.p.k. oraz art. 42 § 1 i 4 k.p.k., od orzekania w przedmiotowej sprawie sędziów Marka Siwka i Tomasza Demendeckiego oraz ławnika Marka Totlebena. Obrońca w swoim wniosku wskazał na istnienie uzasadnionych wątpliwości co do bezstronności tych sędziów wywołanych m.in. wadliwą procedurą powołania do pełnienia funkcji sędziego Sądu Najwyższego. Posiedzenie w dniu 31 stycznia 2023 r. zostało odroczone z uwagi na fakt, że nie został rozpoznany wniosek o wyłączenie członków składu orzekającego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o wyłączenie SSN Marka Siwka i SSN Tomasza Demendeckiego jest zasadny, natomiast wniosek o wyłączenie ławnika SN Marka Totlebena należało pozostawić bez rozpoznania.

Zgodnie z treścią art. 41 § 1 k.p.k. sędzia ulega wyłączeniu, jeżeli istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać wątpliwość co do jego bezstronności w danej sprawie. W niniejszej sprawie niewątpliwie mamy do czynienia z taką sytuacją. Odwołując się do stanowiska Sądu Najwyższego wyrażonego w postanowieniu z dnia 13 października 2021 r., II KO 30/21 warto przypomnieć, że wyłączenie sędziego na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. winno nastąpić nie tylko w sytuacji, gdy istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać wątpliwość co do jego bezstronności w danej sprawie, ale również wówczas, gdy orzekanie przez sędziego w sprawie mogłoby realnie prowadzić do znacznie poważniejszego uchybienia, tj. naruszenia standardu z art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka (EKPC) i uznania, że taki skład

orzekający nie stanowi niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą. Wobec faktu, że szerokie uzasadnienie w tym zakresie zawarte jest w uzasadnieniu postanowienia w sprawie II KO 30/21 nie ma potrzeby powtarzania wskazanej tam argumentacji, zwłaszcza iż została ona także przedstawiona w postanowieniach Sądu Najwyższego, m.in. z dnia 6 września 2022 r., II KK 44/21, czy z dnia 28 września 2022 r., IV KK 333/22. Istotne w tym kontekście jest to, że w sytuacji złożenia obecnie wniosku o wyłączenie oraz w układzie, gdyby sprawa dyscyplinarna została w takim składzie zakończona, to z dużym prawdopodobieństwem można stwierdzić iż wniesienie skargi przeciwko Polsce skutkowałoby stwierdzeniem naruszenia art. 6 ust. EKPC i wypłatą odszkodowania oraz możliwym wnioskiem o wznowienie postępowania. Wskazać bowiem należy na dotychczasowe orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, w którym zauważa się, że wady stwierdzone w postępowaniach nominacyjnych na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego mają charakter systemowy i będą brane pod uwagę w podobnych skargach złożonych w przyszłości do Trybunału (por. m. in. wyroki: z dnia 22 lipca 2021 r., nr 43447/19, *Reczkowicz przeciwko Polsce*; z dnia 8 listopada 2021 r., nr 49868/19 i 57511/19, *Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce* i z dnia 3 lutego 2022 r., nr 1469/20, *Advance Pharma Sp. z o.o. przeciwko Polsce*).

Słusznie ponadto wykazuje autor wniosku, że okoliczności związane z uzyskaniem statusu sędziego Sądu Najwyższego przez Marka Siwka i Tomasza Demendeckiego w następstwie brania udziału w konkursie przed Krajową Radą Sądownictwa w składzie ukształtowanym ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r., prowadziłyby, gdyby sędziowie ci zasiadali w składzie rozstrzygającym sprawę, nie tylko do naruszenia prawa strony do rozpoznania sprawy przez bezstronny i niezależny sąd ustanowiony ustawą w rozumieniu art. 6 ust. 1 EKPC, standardu konstytucyjnego (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP), ale także do przyjęcia, że sąd z ich udziałem byłby sądem nienależycie obsadzonym w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Taka konkluzja wynika przecież wprost z przytoczonej przez wnioskodawcę uchwały Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22 oraz uchwały trzech Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. (BSA I-41 10-1/20, OSNKW 2020, z. 2, poz. 7), która z uwagi na nadanie jej statusu zasady prawnej,

wiąże wszystkie składy Sądu Najwyższego (por. np. postanowienia SN z dnia 16 września 2021 r., I KZ 29/21; z dnia 29 września 2021 r., V KZ 47/21 i z dnia 21 stycznia 2022 r., III CO 6/22).

Mając na uwadze powyższą argumentację konieczne stało się podjęcie przez Sąd Najwyższy decyzji o wyłączeniu od rozpoznania sprawy dyscyplinarnej przeciwko obwinionej sędzi Sądu Rejonowego w Ł. D. Ł. sędziów Marka Siwka i Tomasza Demendeckiego. Orzekanie przez tych sędziów w tej sprawie prowadziłoby z bardzo dużym prawdopodobieństwem do naruszenia standardu z art. 6 ust. 1 EKPC i uznania, że taki skład orzekający w ogóle nie stanowi niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą.

Odnosząc się do wniosku obrońcy w zakresie wyłączenia ławnika SN Marka Totlebena to należy wskazać, że był on ławnikiem Sądu Najwyższego pierwszej kadencji, która zakończyła się w dniu 31 grudnia 2022 r. Przepis art. 61 § 4 ustawy o Sądzie Najwyższym z dnia 8 grudnia 2017 r. wyraźnie natomiast stanowi, że *Po upływie kadencji ławnik Sądu Najwyższego może brać udział jedynie w rozpoznawaniu sprawy rozpoczętej wcześniej z jego udziałem, do czasu jej zakończenia.* Wyznaczenie ławnika do rozpoznawania sprawy zarządzeniem o wyznaczeniu go do orzekania w danej sprawie, nawet jeżeli zostało wydane przed upływem kadencji ogółu ławników SN, nie oznacza, że sprawa rozpoczęła się z jego udziałem, tak jak to zostało wskazane w *Analizie* z dnia 9 września 2022 r. i w *Opinii* z dnia 6 grudnia 2022 r. Biura Studiów i Analiz SN. Na gruncie procedury karnej, ławnik ma obowiązek oraz uprawnienie, po zakończeniu kadencji do udziału jedynie w rozpoznawaniu sprawy już rozpoczętej wcześniej z jego udziałem, a więc takiej, w której zgodnie z art. 402 § 2 k.p.k. obowiązuje zasada niezmienności składu. Nawet jeżeli uznać specyfikę postępowań dyscyplinarnych i przyjąć, że na gruncie tych postępowań rozpoczęciem rozpoznawania sprawy jest jej wywołanie, nawet jeżeli na rozprawie nie dokonywano żadnych czynności procesowych, to w tej sprawie nie miało to też miejsca, gdyż pierwsze posiedzenie Sądu odbyło się w dniu 31 stycznia 2023 r., a więc już po upływie kadencji ławnika.

W takiej sytuacji, skoro Pan Marek Totleben nie jest już ławnikiem, co w tej sprawie równoznaczne jest z tym, że nie może być członkiem składu orzekającego

w sprawie o sygn. II ZOW 38/22, wniosek obrońcy obwinionej o jego wyłączenie od rozpoznania sprawy należało, jako bezprzedmiotowy, pozostawić bez rozpoznania.

Na zakończenie tej części rozważań należy stanowczo stwierdzić, że takie rozumienie przepisu art. 61 § 4 ustawy o Sądzie Najwyższym z dnia 8 grudnia 2017 r., jak to przedstawiono w Analizie i Opinii, prowadzi do wystąpienia w sprawie bezwzględnej przyczyny odwoławczej w postaci nienależytej obsady Sądu zgodnie z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy orzekł, jak na wstępie.

[SOP]

[ms]